C/2025/3986

20.8.2025

RÅDETS REKOMMENDATION

av den 8 juli 2025

om Italiens ekonomiska politik, socialpolitik, sysselsättningspolitik, strukturpolitik och budgetpolitik

(C/2025/3986)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 121.2 och 148.4,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1263 av den 29 april 2024 om en effektiv samordning av den ekonomiska politiken och om multilateral budgetövervakning samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1466/97 ([1]), särskilt artikel 3.3,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser ([2]), särskilt artikel 6.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens rekommendation,

med beaktande av Europaparlamentets resolutioner,

med beaktande av Europeiska rådets slutsatser,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande,

med beaktande av ekonomiska och finansiella kommitténs yttrande,

med beaktande av yttrandet från kommittén för socialt skydd,

med beaktande av yttrandet från kommittén för ekonomisk politik, och

av följande skäl:

Allmänna överväganden

(1) I förordning (EU) 2024/1263, som trädde i kraft den 30 april 2024, anges målen för den ekonomiska styrningen, som syftar till att främja sunda och hållbara offentliga finanser och en hållbar och inkluderande tillväxt och resiliens genom reformer och investeringar samt förebygga alltför stora offentliga underskott. I förordningen föreskrivs att rådet och kommissionen ska genomföra multilateral övervakning inom ramen för den europeiska planeringsterminen i enlighet med de mål och krav som fastställs i EUF-fördraget. Den europeiska planeringsterminen omfattar i synnerhet utformning av landsspecifika rekommendationer samt övervakning av genomförandet av dessa. Förordningen främjar också nationellt ägarskap av finanspolitiken och betonar dess medelfristiga inriktning, i kombination med en effektivare och mer enhetlig efterlevnadskontroll. Varje medlemsstat måste till rådet och kommissionen lämna in en nationell medelfristig finans- och strukturpolitisk plan som innehåller dess åtaganden vad gäller offentliga finanser, reformer och investeringar och som omfattar en period på fyra eller fem år, beroende på den nationella valperiodens längd. Nettoutgiftsbanan ([3]) i dessa planer måste överensstämma med kraven i förordningen, däribland kraven på att den offentliga skulden senast vid anpassningsperiodens slut förs in, eller hålls kvar, på en sannolikt nedåtgående bana, eller att den bibehålls på en sund nivå under 60 % av bruttonationalprodukten (BNP) och att den minskar och/eller håller det offentliga underskottet under fördragets referensvärde på 3 % av BNP på medellång sikt. Om en medlemsstat åtar sig att genomföra ett antal relevanta reformer och investeringar i enlighet med kriterierna i förordningen får anpassningsperioden förlängas med upp till tre år.

([1]) EUT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) EUT L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Nettoutgifter enligt definitionen i artikel 2.2 i förordning (EU) 2024/1263. *nettoutgifter*: offentliga utgifter efter avdrag för i) ränteutgifter, ii) diskretionära åtgärder på inkomstsidan, iii) utgifter för unionsprogram som till fullo motsvaras av inkomster i form av unionsmedel, iv) nationella utgifter för samfinansiering av program som finansieras av unionen, v) konjunkturberoende delar av utgifter för arbetslöshetsersättning samt vi) engångsåtgärder och andra tillfälliga åtgärder.

(2) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 ([4]), genom vilken faciliteten för återhämtning och resiliens (*faciliteten*) inrättades, trädde i kraft den 19 februari 2021. Faciliteten ger ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för genomförandet av reformer och investeringar och utgör en finanspolitisk impuls som finansieras av unionen. I enlighet med prioriteringarna för den europeiska planeringsterminen för samordning av den ekonomiska politiken gynnar faciliteten den ekonomiska och sociala återhämtningen och driver på hållbara reformer och investeringar, i synnerhet för att främja den gröna och den digitala omställningen och göra medlemsstaternas ekonomier mer resilienta. Den bidrar också till att stärka de offentliga finanserna och stimulera tillväxt och sysselsättning på medellång och lång sikt, förbättra den territoriella sammanhållningen inom unionen och stödja det fortsatta genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

(3) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 ([5]) (*REPowerEU-förordningen*), som antogs den 27 februari 2023, syftar till att fasa ut unionens beroende av import av ryska fossila bränslen. Detta bidrar till energitrygghet och diversifiering av unionens energiförsörjning, samtidigt som användningen av förnybar energi, energilagringskapaciteten och energieffektiviteten ökar. Italien har lagt till ett nytt REPowerEU-kapitel i sin nationella plan för återhämtning och resiliens för att på så sätt finansiera viktiga reformer och investeringar som ska bidra till att målen för REPowerEU uppnås.

(4) Den 30 april 2021 lämnade Italien in sin nationella plan för återhämtning och resiliens till kommissionen i enlighet med artikel 18.1 i förordning (EU) 2021/241. Kommissionen har med stöd av artikel 19 i den förordningen bedömt planens relevans, ändamålsenlighet, effektivitet och enhetlighet i enlighet med bedömningsriktlinjerna i bilaga V. Den 13 juli 2021 antog rådet sitt genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av Italiens återhämtnings- och resiliensplan ([6]), som ändrades den 8 december 2023 enligt artikel 18.2 för att uppdatera det högsta ekonomiska bidraget för icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd samt för att inkludera REPowerEU-kapitlet ([7]). Delutbetalningarna ska verkställas på villkor att kommissionen antar ett beslut i enlighet med artikel 24.5 om att Italien på ett tillfredsställande sätt har uppnått de relevanta delmål och mål som angetts i rådets genomförandebeslut. För att delmålen och målen ska anses ha uppnåtts på ett tillfredsställande sätt måste tidigare uppnådda delmål och mål för samma reform eller investering förbli uppnådda.

(5) Den 21 januari 2025 antog rådet, på kommissionens rekommendation, en rekommendation om godkännande av Italiens nationella medelfristiga finans- och strukturpolitiska plan ([8]). Planen lämnades in i enlighet med artiklarna 11 och 36.1 a i förordning (EU) 2024/1263. Den omfattar perioden 2025–2029 och beskriver en finanspolitisk anpassning över sju år.

(6) Den 26 november 2024 antog kommissionen ett yttrande om utkastet till budgetplan för 2025 för Italien. Samma dag antog kommissionen, på grundval av förordning (EU) nr 1176/2011, 2025 års rapport om förvarningsmekanismen, enligt vilken Italien var en av de medlemsstater som skulle bli föremål för en fördjupad granskning. Kommissionen antog också en rekommendation till rådets rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet och ett förslag till 2025 års gemensamma sysselsättningsrapport med en analys av genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningen och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Rådet antog rekommendationen om den ekonomiska politiken i euroområdet ([9]) den 13 maj 2025 och den gemensamma sysselsättningsrapporten den 10 mars 2025.

(7) Den 29 januari 2025 offentliggjorde kommissionen konkurrenskraftskompassen, en strategisk ram som syftar till att stärka EU:s globala konkurrenskraft under de kommande fem åren. I konkurrenskraftskompassen identifieras de tre förutsättningarna för hållbar ekonomisk tillväxt: i) innovation, ii) utfasning av fossila bränslen och konkurrenskraft

([4]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 av den 27 februari 2023 om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG (EUT L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Rådets genomförandebeslut av den 13 juli 2021 om godkännande av bedömningen av Italiens återhämtnings- och resiliensplan (ST 10160/2021).

([7]) Rådets genomförandebeslut av den 8 december 2023 om ändring av genomförandebeslut av den 13 juli 2021 om godkännande av bedömningen av Italiens återhämtnings- och resiliensplan (ST 16051/2023).

([8]) Rådets rekommendation av den 21 januari 2025 om godkännande av Sveriges nationella medelfristiga finans- och strukturpolitiska plan (EUT C, C/2025/651, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).

([9]) Rådets rekommendation av den 13 maj 2025 om den ekonomiska politiken i euroområdet (EUT C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

och iii) säkerhet. För att överbrygga innovationsgapet strävar EU efter att främja industriell innovation, stödja startupföretags tillväxt genom initiativ som EU:s strategi för startupföretag och expanderande företag och främja införandet av avancerad teknik som artificiell intelligens och kvantdatorteknik. I strävan efter en grönare ekonomi har kommissionen utarbetat en omfattande handlingsplan för överkomliga energipriser och en giv för en ren industri som säkerställer att övergången till ren energi förblir kostnadseffektiv och konkurrenskraftsfrämjande, särskilt för energiintensiva sektorer, och är en drivkraft för tillväxt. För att minska alltför stora beroenden och öka säkerheten har unionen åtagit sig att stärka de globala handelspartnerskapen, diversifiera leveranskedjorna och säkra tillgången till kritiska råvaror och rena energikällor. Dessa prioriteringar stöds av övergripande möjliggörande faktorer, nämligen förenkling av lagstiftningen, fördjupning av den inre marknaden, finansiering av konkurrenskraft och en spar- och investeringsunion, främjande av kompetens och arbetstillfällen av hög kvalitet samt bättre samordning av EU:s politik. Konkurrenskraftskompassen är anpassad till den europeiska planeringsterminen, vilket säkerställer att medlemsstaternas ekonomiska politik är förenlig med kommissionens strategiska mål och skapar en enhetlig strategi för ekonomisk styrning som främjar hållbar tillväxt, innovation och resiliens i hela unionen.

(8) Under 2025 fortsätter den europeiska planeringsterminen för samordning av den ekonomiska politiken att utvecklas i takt med genomförandet av faciliteten. Ett fullständigt genomförande av planerna för återhämtning och resiliens är fortsatt viktigt för att de politiska prioriteringarna inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska ge resultat, eftersom planerna bidrar till en effektiv hantering av alla eller en betydande del av de utmaningar som konstaterats i de relevanta landsspecifika rekommendationer som utfärdats på senare år. Dessa landsspecifika rekommendationer är lika relevanta för bedömningen av de planer för återhämtning och resiliens som ändrats i enlighet med artikel 21 i förordning (EU) 2021/241.

(9) De landsspecifika rekommendationerna för 2025 omfattar de viktigaste ekonomisk-politiska utmaningarna som inte i tillräcklig utsträckning hanteras genom åtgärder i planerna för återhämtning och resiliens, med beaktande av de relevanta utmaningar som identifierats i de landsspecifika rekommendationerna för 2019–2024.

(10) Den 4 juni 2025 offentliggjorde kommissionen 2025 års landsrapport för Italien. Rapporten innehöll en bedömning av Italiens framsteg med de relevanta landsspecifika rekommendationerna och en utvärdering av Italiens genomförande av planen för återhämtning och resiliens. På grundval av denna analys identifierades i landsrapporten de mest akuta utmaningar som Italien står inför. I landsrapporten bedömdes också Italiens framsteg avseende genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och uppnåendet av unionens överordnade mål för 2030 om sysselsättning, kompetens och minskad fattigdom och social utestängning samt framstegen med att uppnå Förenta nationernas mål för hållbar utveckling.

(11) Kommissionen har genomfört en fördjupad granskning enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 1176/2011 för Italien. De viktigaste resultaten av kommissionens bedömning av makroekonomiska sårbarheter för Italien i enlighet med den förordningen offentliggjordes den 13 maj 2025 ([10]). Den 4 juni 2025 konstaterade kommissionen att Italien har makroekonomiska obalanser. I synnerhet kvarstår sårbarheter i samband med hög offentlig skuldsättning och svag produktivitetstillväxt, som har gränsöverskridande relevans. Under 2024 låg den offentliga skuldkvoten över den nivå som rådde före pandemin och ökade, vilket vände den nedåtgående trend som observerats under perioden efter 2020, även om underskottet minskade och ett primärt överskott har uppnåtts, eftersom den nominella BNP-tillväxten avtog markant och skuldökande stock-/flödesjusteringar blev betydande på grund av den fördröjda effekten på kontantupplåningen av skattelättnaderna för bostadsrenoveringar under tidigare år. Arbetsmarknadsindikatorerna har fortsatt att förbättras. Italienska banker har avsevärt förbättrat sina tillgångars kvalitet och lönsamhet. Deras exponering för statsfinansiella risker och stocken av statligt garanterade lån har minskat något men är fortfarande betydande. Vissa politiska åtgärder har redan vidtagits i fråga om de identifierade sårbarheterna, men ett fortsatt och effektivt genomförande av reformer och investeringar, särskilt i planen för återhämtning och resiliens och den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen, tillsammans med en försiktig finanspolitisk inriktning, är fortfarande avgörande. Ett fullständigt genomförande av åtgärderna i Italiens medelfristiga finans- och strukturpolitiska plan är avgörande för att säkerställa att den höga offentliga skuldkvoten inte ökar ytterligare på medellång sikt. Flera politiska åtgärder har vidtagits för att främja den finanspolitiska hållbarheten, såsom att förbättra den årliga utgiftsöversynen, bekämpa skatteundandragande, permanent minska skattekilen och se över skatteutgifterna. Reformerna har också lett till betydande framsteg inom ramverket för insolvens och på marknaden för nödlidande lån. En ramlag (*Scaleup Act*) har antagits för att stödja utvecklingen av riskkapital och främja institutionella investerares deltagande. Åtgärder inom ramen för planen för återhämtning och resiliens stöder produktivitetsvinster och bidrar till att ytterligare utnyttja Italiens arbetskraftspotential, vilket kommer att underlätta skuldnedväxlingen av den offentliga skulden. Ett effektivt genomförande av dessa åtgärder är avgörande.

([10]) Europeiska kommissionen (2025), Fördjupad granskning 2025 – Italien, EUROPEISK EKONOMI, Institutional Paper 310.

Bedömning av den årliga lägesrapporten

(12) Den 21 januari 2025 rekommenderade rådet följande maximala ökningstakter för nettoutgifter för Italien: 1,3 % 2025, 1,6 % 2026, 1,9 % 2027, 1,7 % 2028 och 1,5 % 2029, vilket motsvarar de maximala ackumulerade ökningstakterna beräknade med hänvisning till 2023 på - 0,7 % 2025, 0,9 % 2026, 2,8 % 2027, 4,6 % 2028 och 6,2 % 2029. Under 2025–2026 sammanfaller dessa maximala ökningstakter för nettoutgifter med korrigeringsbanan i enlighet med artikel 3.4 i rådets förordning (EG) nr 1467/97 ([11]), såsom rådet rekommenderade den 21 januari 2025, i syfte att få situationen med ett alltför stort underskott att upphöra ([12]). Den 30 april 2025 lämnade Italien in sin årliga lägesrapport ([13]) om vidtagna åtgärder till följd av rådets rekommendation av den 21 januari 2025 i syfte att få situationen med ett alltför stort underskott att upphöra, genomföra ett antal reformer och investeringar som ligger till grund för förlängningen av anpassningsperioden samt genomföra reformer och investeringar som svarar mot de huvudsakliga utmaningarna som identifierades i de landsspecifika rekommendationerna i den europeiska planeringsterminen. Den årliga lägesrapporten återspeglar också Italiens halvårsvisa rapporter om de framsteg som gjorts när det gäller att uppfylla planen för återhämtning och resiliens i enlighet med artikel 27 i förordning (EU) 2021/241.

(13) Rysslands anfallskrig mot Ukraina och dess konsekvenser är en existentiell utmaning för EU. Kommissionen har rekommenderat en aktivering av den nationella undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten på ett samordnat sätt till stöd för EU:s insatser för att uppnå en snabb och betydande ökning av försvarsutgifterna. Detta förslag togs emot positivt av Europeiska rådet den 6 mars 2025.

(14) Enligt uppgifter som validerats av Eurostat ([14]) minskade Italiens offentliga underskott från 7,2 % av BNP 2023 till 3,4 % 2024, samtidigt som den offentliga skulden ökade från 134,6 % av BNP i slutet av 2023 till 135,3 % i slutet av 2024. Enligt kommissionens beräkningar motsvarar denna utveckling en ökningstakt för nettoutgifter på - 2,2 % under 2024. I den årliga lägesrapporten 2025 uppskattar Italien nettoutgiftsökningen 2024 till - 2,1 %. Enligt kommissionens beräkningar var den finanspolitiska inriktningen ([15]), som omfattar både nationellt finansierade och EU-finansierade utgifter, kontraktiv med 3,2 % av BNP under 2024.

(15) Enligt den årliga lägesrapporten förväntas enligt det makroekonomiska scenario som ligger till grund för Italiens budgetprognoser BNP i fasta priser öka med 0,6 % år 2025 och 0,8 % år 2026, och HIKP-inflationen beräknas uppgå till 2,1 % år 2025 och 1,9 % år 2026. Enligt kommissionens vårprognos 2025 beräknas BNP i fasta priser öka med 0,7 % 2025 och 0,9 % 2026, och HIKP-inflationen ligga på 1,8 % 2025 och 1,5 % 2026.

(16) I den årliga lägesrapporten förväntas det offentliga underskottet minska till 3,3 % av BNP 2025, och den offentliga skulden i förhållande till BNP väntas öka till 136,6 % i slutet av 2025. Denna utveckling motsvarar en nettoutgiftsökning på 1,3 % 2025. Enligt kommissionens vårprognos 2025 väntas ett offentligt underskott på 3,3 % av BNP 2025. Minskningen av underskottet 2025 återspeglar främst en ökning av det primära överskottet (till 0,6 % av BNP, från 0,4 % 2024) och oförändrade ränteutgifter som andel av BNP. Ökningen av det primära överskottet beror särskilt på en stark inkomsttillväxt, som fortsätter att dra nytta av arbetsmarknadens positiva resultat, vilket mer än väl uppväger den permanenta minskningen av skattekilen och de ökade kapitalutgifterna. Enligt kommissionens beräkningar motsvarar denna utveckling en nettoutgiftsökning på 1,2 % 2025. Enligt kommissionens beräkningar förväntas den finanspolitiska inriktningen, som omfattar både nationellt finansierade utgifter och EU-finansierade utgifter, vara i stort sett neutral 2025. Den offentliga skulden i förhållande till BNP väntas öka till 136,7 % i slutet av 2025. Ökningen av skulden i förhållande till BNP 2025 återspeglar främst betydande lånebehov i samband med den eftersläpande effekt som skattelättnaderna för bostadsrenoveringar har på kassaflödet, vilket påverkade tidigare års underskott.

([11]) Rådets förordning (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott (EGT L 209, 2.8.1997, s. 6).

([12]) Rådets rekommendation i syfte att få situationen med ett alltför stort offentligt underskott i Italien att upphöra (ST 5035/25).

([13]) De årliga lägesrapporterna för 2025 finns på följande webbplats: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_sv.

([14]) Eurostats euroindikatorer, 22.4.2025.

([15]) Den finanspolitiska inriktningen definieras som ett mått på den årliga förändringen i det underliggande saldot för de offentliga finanserna. Syftet är att bedöma den ekonomiska impulsen från finanspolitiken, både den som finansieras nationellt och den som finansieras genom EU:s budget. Den finanspolitiska inriktningen mäts som skillnaden mellan i) den potentiella tillväxten på medellång sikt och ii) förändringen i primära utgifter exklusive diskretionära åtgärder på inkomstsidan och inbegripet utgifter som finansieras med icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsfonder.

(17) Offentliga utgifter uppgående till 0,6 % av BNP förväntas finansieras med icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) från faciliteten för återhämtning och resiliens 2025, jämfört med 0,2 % av BNP 2024, enligt kommissionens vårprognos 2025. Utgifter som finansieras genom icke återbetalningspliktigt stöd från faciliteten för återhämtning och resiliens möjliggör högkvalitativa investeringar och produktivitetshöjande reformer utan någon direkt inverkan på Italiens saldo i de offentliga finanserna och skuldsättning.

(18) De offentliga försvarsutgifterna i Italien uppgick till 1,4 % av BNP 2021 och 1,2 % av BNP både 2022 och 2023 ([16]). Enligt kommissionens vårprognos 2025 beräknas försvarsutgifterna uppgå till 1,3 % av BNP både 2024 och 2025. Detta motsvarar en minskning med 0,1 procentenhet av BNP jämfört med 2021.

(19) Enligt kommissionens vårprognos 2025 beräknas nettoutgifterna i Italien öka med 1,2 % 2025 och minska med 1,0 % sammantaget för 2024 och 2025. På grundval av kommissionens vårprognos 2025 beräknas Italiens nettoutgiftsökning 2025 ligga under den rekommenderade maximala ökningstakt som fastställts enligt korrigeringsbanan, såväl på årsbasis som vid en samlad bedömning av 2024 och 2025. Förfarandet vid alltför stora underskott i Italien är därför vilande.

(20) I den årliga lägesrapporten beräknas det offentliga underskottet minska till 2,8 % av BNP för 2026, och den offentliga skulden i förhållande till BNP beräknas öka till 137,6 % i slutet av 2026. I den årliga lägesrapporten beräknas det offentliga underskottet minska till 2,6 % av BNP 2027. Den offentliga skulden i förhållande till BNP beräknas i sin tur minska till 137,4 % 2027. På grundval av de politiska åtgärder som var kända vid stoppdatumet för prognosen väntas enligt kommissionens vårprognos 2025 ett offentligt underskott på 2,9 % av BNP 2026. Minskningen av det offentliga underskottet 2026 återspeglar en ytterligare ökning av det primära överskottet (till 1,1 % av BNP), främst på grund av minskade investeringssubventioner, delvis uppvägda av en marginell ökning av ränteutgifterna. Denna utveckling motsvarar en nettoutgiftsökning på 1,5 % 2026. Enligt kommissionens beräkningar förväntas den finanspolitiska inriktningen, som omfattar både nationellt finansierade utgifter och EU-finansierade utgifter, vara i stort sett neutral 2026. Enligt kommissionens prognoser förväntas den offentliga skulden i förhållande till BNP öka till 138,2 % i slutet av 2026. Ökningen av skulden i förhållande till BNP 2026 återspeglar främst den eftersläpande effekt som skattelättnaderna för bostadsrenoveringar har på kassaflödet.

(21) I rekommendationen om godkännande av Italiens medelfristiga plan anges de reformer och investeringar som ligger till grund för förlängningen av anpassningsperioden samt en tidsplan för deras genomförande. De omfattar befintliga och intensifierade åtgärder från planen för återhämtning och resiliens samt ytterligare reformer och investeringar inom områdena civilrätt, beskattning, inbegripet efterlevnad av skatteregler och skatteundandragande, företagsklimat, offentlig förvaltning, barnomsorg och de offentliga utgifternas effektivitet samt rationalisering av statsägda företag. Med beaktande av den information som Italien lämnat i sin årliga lägesrapport konstaterar kommissionen att de reformer och investeringar som ligger till grund för en förlängning som skulle ha skett den 30 april har genomförts eller håller på att bedömas i samband med en begäran om utbetalning inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens.

Viktiga politiska utmaningar

(22) Italien hör till de medlemsstater som har den äldsta befolkningen, de lägsta födelsetalen och en högre genomsnittsålder för förstföderskor. Nettomigrationen är fortfarande positiv men uppväger inte längre de låga födelsetalen. Till följd av detta fortsätter befolkningen i arbetsför ålder att krympa, vilket begränsar den potentiella tillväxten. Välhanterade lagliga migrationsvägar skulle också kunna motverka den demografiska nedgången, särskilt på kort och medellång sikt. Under de kommande åren förväntas betydande finanspolitiska påfrestningar belasta de offentliga finanserna, inbegripet stigande kostnader i samband med den demografiska utvecklingen. Mer specifikt är de offentliga utgifterna i Italien inriktade på socialt skydd (under 2024, 20,3 % av BNP och 43,6 % av de primära utgifterna), vilket är svårt att upprätthålla mot bakgrund av det demografiska trycket. Dessutom är Italiens pensionsutgifter bland de högsta i EU, vilket gör det svårare att begränsa de offentliga utgifterna. Även om det fullständiga genomförandet av 2011 års pensionsreform gradvis kommer att minska bördan förväntas den fortfarande öka på medellång sikt på grund av den demografiska utvecklingen och effekterna av systemen för förtidspensionering. Det krävs en samlad insats för att förbättra de offentliga utgifternas effektivitet och ändamålsenlighet, med utgångspunkt i de åtgärder som Italien planerar i sin medelfristiga finans- och strukturpolitiska plan.

([16]) Eurostat, offentliga utgifter genom ändamålsklassificering av den offentliga förvaltningens utgifter (Cofog). På grund av metodologiska skillnader mellan Cofog- och Nato-definitionerna kan de utgifter som baseras på Cofog-definitionen skilja sig från de utgifter som baseras på Nato-definitionen.

(23) Italiens skatteintäkter i förhållande till BNP är relativt höga jämfört med jämförbara medlemsstater, och huvudbidraget kommer från beskattning av arbete. Skattekilen ligger fortfarande betydligt över EU-genomsnittet, trots de åtgärder som vidtagits. Särskilda system och det breda spektrumet av skatteutgifter, bland annat när det gäller mervärdesskatt, gör skattesystemet mycket komplext och urholkar skattebasen, vilket leder till betydande inkomstförluster. Att flytta det nuvarande höga skattetrycket på arbete till andra underutnyttjade inkomstkällor som är mindre skadliga för tillväxten skulle bidra till att öka Italiens ekonomiska potential. Dessutom är energiskatter inte utformade för att främja övergången till ren teknik. Slutligen är skatteundandragandet fortfarande högt, även om de ambitiösa motåtgärder som vidtagits under de senaste åren, bland annat inom ramen för planen för återhämtning och resiliens, ger resultat. Samtidigt riskerar nyligen vidtagna åtgärder som liknar skatteamnestier att vara kontraproduktiva när det gäller efterlevnaden av skattereglerna, medan systemet med förhandsöverenskommelser mellan förvaltningen och småföretagen om deras skatteskulder kräver noggrann övervakning. Taxeringsvärdena ligger fortfarande inte i linje med de nuvarande marknadsvärdena, eftersom de ännu inte har uppdaterats fullt ut och i alla avseenden. Den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen tar delvis upp denna fråga genom uppdateringen av fastighetsregistren för vissa fastigheter, som ett första steg i en bredare reform av den bostadsrelaterade politiken.

(24) I enlighet med artikel 19.3 b i förordning (EU) 2021/241 och kriterium 2.2 i bilaga V till den förordningen omfattar planen för återhämtning och resiliens ett stort antal ömsesidigt förstärkande reformer och investeringar som ska vara genomförda senast 2026. Dessa förväntas bidra till att effektivt ta itu med alla eller en betydande del av de utmaningar som konstaterats i relevanta landsspecifika rekommendationer. Inom denna snäva tidsram är det viktigt att på ett effektivt sätt slutföra genomförandet av planen för återhämtning och resiliens för att stärka Italiens konkurrenskraft på lång sikt genom den gröna och den digitala omställningen, samtidigt som social rättvisa säkerställs. I kommissionens meddelande *NextGenerationEU – Vägen fram till 2026*, som antogs den 4 juni 2025, klargör man den tillämpliga tidsplanen för facilitetens slut och ger vägledning till medlemsstaterna för att maximera genomförandet senast den 31 augusti 2026, bland annat om hur de ytterligare kan effektivisera sina planer för återhämtning och resiliens, fastställer vilka viktiga alternativ som bör övervägas när planerna ses över och betonar vikten av noggrann gemensam planering inför inlämningen av de sista betalningsansökningarna 2026. Italien har redan gjort framsteg med att genomföra reformerna och investeringarna i planen för återhämtning och resiliens och 63 % av anslagen har betalats ut. Om Italien ska kunna visa resultat avseende åtagandena i planen för återhämtning och resiliens senast till augusti 2026 är det viktigt att Italien påskyndar genomförandet av reformer och investeringar genom att åtgärda relevanta utmaningar. Italien skulle gynnas av att stärka den administrativa kapaciteten, särskilt på lokal nivå, och att upptäcka och åtgärda potentiella förseningar i god tid. Att lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter, det civila samhället och andra berörda parter deltar på ett systematiskt sätt är fortsatt avgörande för att säkerställa ett brett ägarskap för ett framgångsrikt genomförande av planen för återhämtning och resiliens.

(25) Genomförandet av sammanhållningspolitiska program, som omfattar stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Fonden för en rättvis omställning (FRO) och Europeiska socialfonden+ (ESF+) har påskyndats i Italien. Det är viktigt att fortsätta ansträngningarna för att säkerställa ett snabbt genomförande av dessa program, samtidigt som deras inverkan maximeras i praktiken. Italien vidtar redan åtgärder inom ramen för sina sammanhållningspolitiska program för att stärka konkurrenskraften och tillväxten och samtidigt öka den sociala sammanhållningen. Samtidigt står Italien fortfarande inför utmaningar, bland annat när det gäller att öka konkurrenskraften i samband med den industriella omställningen, påskynda energiomställningen, öka vattenresiliensen, i synnerhet i de södra regionerna och bostäder, särskilt i storstäder och städer med en stor turist- och studentbefolkning. Dessutom står landet inför utmaningar när det gäller att förbättra arbetskraftens kompetens för att tillgodose företagens föränderliga behov, bland annat genom att öka deltagandet i vuxenutbildning och främja inkluderingen av underrepresenterade grupper på arbetsmarknaden, såsom kvinnor, ungdomar och personer med invandrarbakgrund. I enlighet med artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 ([17]) ska Italien, som en del av halvtidsöversynen av de sammanhållningspolitiska fonderna, se över varje program med beaktande av bland annat de utmaningar som identifierats i de landsspecifika rekommendationerna för 2024. Genom kommissionens förslag som antogs den 1 april 2025 ([18]) förlängs tidsfristen för att för varje program lämna in en bedömning av resultatet av halvtidsöversynen till efter den 31 mars 2025. Förslagen ger också flexibilitet för att bidra till att påskynda genomförandet av programmen och incitament för medlemsstaterna att anslå sammanhållningspolitiska resurser till fem strategiska prioriterade områden i unionen, nämligen konkurrenskraft inom strategisk teknik,

([17]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 231, 30.6.2021, s. 159 http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([18]) Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2021/1058 och (EU) 2021/1056 vad gäller särskilda åtgärder för att hantera strategiska utmaningar i samband med halvtidsöversynen – COM(2025) 123 final.

försvar, bostäder, vattenresiliens och energiomställning, och till investeringar i kompetens inom prioriterade sektorer, samtidigt som fokus på personer i de mest utsatta situationerna bibehålls i ESF+-programmen.

(26) Den europeiska plattformen för strategisk teknik (STEP) ger möjlighet att investera i en viktig strategisk prioritering på EU-nivå genom att stärka EU:s konkurrenskraft. STEP kanaliseras genom elva befintliga EU-fonder. Medlemsstaterna kan också bidra till InvestEU-programmet för att stödja investeringar inom prioriterade områden. Italien kan använda dessa initiativ på ett optimalt sätt för att stödja utvecklingen eller tillverkningen av kritisk teknik, inbegripet ren och resurseffektiv teknik.

(27) Utöver de ekonomiska och sociala utmaningar som tas upp i planen för återhämtning och resiliens och andra EU-fonder bör Italien på ett ändamålsenligt sätt åtgärda kvarstående utmaningar som rör forskning och innovation, energi, klimatanpassning, industripolitik och konkurrens, arbetsmarknad, utbildning samt rättsväsende och offentlig förvaltning.

(28) Trots investeringar inom ramen för planen för återhämtning och resiliens och den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen hindras Italiens innovations- och tillväxtpotential av begränsade FoU-investeringar från både den privata och den offentliga sektorn. Under 2023 uppgick företagens FoU-utgifter till endast 0,76 % av BNP, vilket är långt under EU-genomsnittet på 1,49 %. Italiens ram för incitament till forskning och utveckling är mindre omfattande och generös än i jämförbara EU-länder och skulle gynnas av en mer strategisk fördelning av befintliga resurser till innovation och offentlig-privata samarbeten. Planen för återhämtning och resiliens innehåller flera initiativ för att stödja samarbete mellan företag och den akademiska världen, som dock skulle gynnas av mindre fragmentering och av enhetlig nationell styrning. Innovationsupphandling ([19]) kan också spela en viktig roll för att öka efterfrågan på innovation. För att detta ska vara effektivt krävs det en nationell handlingsplan till stöd för en ökad användning av detta verktyg, inbegripet bindande utgiftsmål där så är lämpligt. Italiens innovationskapacitet begränsas av strukturella faktorer, särskilt företagens storlek. Små företag (med färre än 20 anställda) står för 32,5 % av den totala omsättningen (EU-genomsnitt: 22,9 %), medan stora företag (med minst 250 anställda) – som har större stordriftsfördelar, större FoU-investeringar och enklare tillgång till finansiering – endast utgör 37,5 % (EU-genomsnitt: 51,1 %). Att främja startupföretags expansion och små och medelstora företags aggregering skulle bidra till att öka investeringarna i forskning och innovation och öka produktiviteten. Italiens kapitalmarknader bör vidareutvecklas i syfte att öka antalet nya börsnoteringar på den huvudsakliga börsmarknaden.

Detta skulle ge fler konsolideringsmöjligheter för inhemska företag och större tillgång till de italienska hushållens förmögenhet, som ligger över genomsnittet. Tillgången till finansiering utanför banksektorn är begränsad för innovativa företag, eftersom den inhemska riskkapital- och tillväxtkapitalmarknaden fortfarande är underutvecklad, om än på väg mot tillväxt. Åtgärder i planen för återhämtning och resiliens som ger ytterligare offentligt stöd till riskkapital och utformar en ram för att locka institutionella investerare är ett första steg för att övervinna sådana begränsningar. De relativt mindre utvecklade kapitalmarknaderna begränsar dock private equity-investerares och riskkapitalinvesterares utträdesalternativ, vilket ytterligare förvärrar bristen på finansieringskällor för innovation, som är en viktig faktor för ökad konkurrenskraft. För att främja innovativa företags tillgång till annan finansiering än bankfinansiering krävs ytterligare åtgärder i syfte att stödja börsintroduktioner och utveckla ett dynamiskt ekosystem för risk- och tillväxtkapital. Detta inbegriper att stimulera inhemska institutionella investerares och stora företags deltagande på marknader för både noterade och onoterade aktier. Slutligen är Italiens forsknings- och universitetssystem avgörande för innovation, men står inför stora utmaningar. Finansieringen av eftergymnasial och högre utbildning har ökat under de senaste två åren, om man också beaktar de stora resurser som avsatts för infrastrukturinsatser. Nationella konkurrensutsatta ansökningsomgångar för projekt har anordnats mer regelbundet under de senaste åren. Den utbredda användningen av kortvariga kontrakt utan fast anställning för forskare, i kombination med en långsam och osäker karriärutveckling, har hanterats med flera pågående strukturreformer som ska göra det lättare att både locka och behålla begåvade forskare. Begränsade incitament för universitet och forskare att kommersialisera forskning hindrar dessutom innovationsresultaten. Även om tekniköverföringskontoren håller på att förbättras är de fortfarande relativt små och saknar tillräckliga mänskliga och ekonomiska resurser för att stödja omvandlingen av forskningsresultat till nya affärsmöjligheter. Deras synergier med riskkapitalinvesterare skulle också kunna förbättras.

([19]) Enligt kommissionens vägledning C(2018) 3051 avses med innovationsupphandling alla upphandlingar som har någon eller båda av följande aspekter: köp av innovationsprocessen – forsknings- och utvecklingstjänster – med (del)resultat och/eller köp av resultatet av innovation som har skapats av andra. Innovationsupphandling omfattar således både FoU-upphandling, offentlig upphandling av innovativa lösningar och offentlig upphandling som köper en kombination av både FoU och de resulterande innovativa lösningarna.

(29) Italien skulle gynnas av en nationell industristrategi för att styra tilldelningen av offentliga medel, stödja strategisk teknik och främja utvecklingen i den södra delen av landet. Antagandet av grönboken och den strategiska planen för den särskilda ekonomiska zonen har gett nytt liv åt den offentliga debatten om industriell utveckling, men antagandet av flera industriplaner med olika styrning, bristen på samordning och förekomsten av mer än 2 000 stimulansåtgärder går inte i riktning mot en tydlig nationell tillväxtstrategi. Inom den befintliga ramen tar man vid fastställandet av strategiska sektorer inte hänsyn till nya industriella trender och ny teknik, och avsaknaden av en territoriell dimension är en begränsning av utvecklingsstrategin för viktiga industridistrikt. Detta är särskilt relevant mot bakgrund av minskad nationell industriproduktion och betydande regionala skillnader, där den södra delen av landet släpar efter när det gäller innovation och konkurrenskraft. Industristrategin skulle gynnas av bättre samordning med planeringen av infrastrukturinvesteringar, medan politiska åtgärder för att främja utbildning och aktiva arbetsmarknadsåtgärder bör integreras i den bredare nationella industrivisionen, bland annat genom att anpassa offentliga investeringar som är inriktade på strategiska sektorer.

(30) Inom ramen för planen för återhämtning och resiliens och åtagandena i den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen genomför Italien en ambitiös reform av den offentliga förvaltningen som förväntas modernisera personalförvaltningen, förbättra tillhandahållandet av tjänster och stärka den administrativa kapaciteten på central och subnationell nivå. De viktiga aspekterna av denna reform och åtagandet i den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen är bland annat i) införande och förstärkning av den integrerade planen för organisatorisk verksamhet (PIAO), som ger en heltäckande bild av varje förvaltnings behov av personal, kompetens och kapacitet, ii) en centraliserad digital portal för rekrytering baserad på standardiserade yrkesprofiler (inPA), iii) en nationell plattform för utbildning och omskolning av offentliganställda (Syllabus) och iv) lansering av en ny digital plattform (Minerva) som möjliggör interoperabilitet. Att bygga upp en datadriven strategi för personalplanering som bygger på integrering av dessa verktyg skulle ytterligare gynna den italienska offentliga förvaltningens effektivitet. Det skulle göra det möjligt för förvaltningar, särskilt på lokal nivå, att identifiera sina specifika kapacitetsbrister och vidta lämpliga åtgärder, antingen genom rekrytering eller riktad utbildning. Denna strategi skulle kunna hjälpa centrala förvaltningar att utforma stödåtgärder som är bättre anpassade till de enskilda förvaltningarnas behov, stärka samordningen och effektivisera tillhandahållandet av offentliga tjänster.

(31) Inom ramen för planen för återhämtning och resiliens och åtagandena i den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen genomför Italien en omfattande reform av rättsväsendet, som syftar till att minska eftersläpningen och handläggningstiden i civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden. Inrättandet av rättegångskontor och digitaliseringen av rättegångar, som ger domare organisatoriskt och rättsligt stöd, har bidragit till att förbättra domstolarnas effektivitet. Det finns dock fortfarande utmaningar. Även om handläggningstiden i civilrättsliga och handelsrättsliga mål i förstainstansdomstolar har minskat sedan 2020 är den fortfarande bland de längsta i EU. I linje med åtagandet i den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen skulle institutionalisering och förstärkning av rättegångskontor samt införande av strukturella resultatbaserade incitament för domstolarna bidra till att ytterligare öka systemets effektivitet.

(32) Bättre ramvillkor för konkurrens skulle möjliggöra en effektivare resursfördelning och leda till ökad konkurrenskraft och produktivitet. Ökad konkurrens och förbättrad sektorsreglering kan också gynna konsumenterna. Inom ramen för planen för återhämtning och resiliens har Italien gjort goda framsteg inom vissa viktiga sektorer, däribland energi, transport och ekosystemet för startupföretag, samt genom att modernisera de nationella reglerna för koncentrationskontroll. Reformen av lokala offentliga tjänster inom ramen för planen för återhämtning och resiliens har gjort tilldelningen av kontrakt mer konkurrenskraftig, men det krävs ytterligare insatser för att öka övervakningen av tjänsteförvaltningen och säkerställa tillhandahållandet av kvalitetstjänster till alla användare. Ytterligare lagstiftningsinitiativ är också motiverade för i) detaljhandeln, särskilt när det gäller reglerna för att öppna butiker och genomföra säljfrämjande åtgärder, ii) reglerade yrken, särskilt för att undanröja icke-proportionella begränsningar, och iii) järnvägssektorn, där tilldelningen av regionala kontrakt och kontrakt mellan städer måste vara öppen för konkurrens. Slutligen kvarstår betydande hinder inom ett antal andra sektorer, däribland hälso- och sjukvård och läkemedel, icke-linjära transporter och hamntjänster. I synnerhet bör konkurrens främjas inom i) upphandling av farmaceutiska produkter (särskilt för biosimilarer), ii) ackreditering (*accreditamento*) av privata företag till det offentliga hälso- och sjukvårdssystemet, iii) tillhandahållande av icke-linjära transporttjänster på lokal nivå, iv) upphandling av hamnkoncessioner och v) övervakning och främjande av hamnmyndigheternas ekonomiska oberoende och ansvarsskyldighet.

(33) Italien står fortfarande inför strukturella hinder för att påskynda elektrifieringen av sitt energisystem och öka andelen förnybar energi i elproduktionen, trots landets betydande sol- och vindpotential. Ett stort hinder som kvarstår är tillståndsförfarandenas komplexitet och fragmentering, vilket försenar genomförandet av projekt och hämmar investerarnas förtroende. Dessutom är energiprisförhållandet mellan el och gas bland de högsta i EU. Reformer som stöds av planen för återhämtning och resiliens har inletts för att ta itu med administrativa flaskhalsar i tillståndsförfarandena för förnybar energi, men det krävs ytterligare förenkling och konsolidering av

tillståndslagstiftningen för att påskynda införandet. Samtidigt kräver integreringen av högre andelar variabla förnybara energikällor samordnade investeringar i elnätsinfrastruktur, särskilt för att öka systemflexibiliteten genom teknik för icke-fossila bränslen, såsom mekanismer för lagring och efterfrågeflexibilitet (t.ex. avgifter för användningstid, dynamiska prissättningssystem, smarta mätarsystem och deltagande av aggregatorer och industriella konsumenter i balansmarknaderna). De gränsöverskridande sammanlänkningarna är också fortfarande underutvecklade i delar av nätet, vilket begränsar Italiens förmåga att dra nytta av regional balansering och priskonvergens. Att stärka nätets resiliens och sammanlänkning skulle bidra till att uppnå målen för minskade koldioxidutsläpp genom att tillhandahålla mer förnybar el till sektorer som omfattas av förordningen om ansvarsfördelning, särskilt transporter och byggnader, och bidra till att åtgärda klyftan till målet i förordningen om ansvarsfördelning. Det skulle också bidra till att stabilisera energipriserna och minska toppar kopplade till gasproduktion på en instabil marknad.

(34) Italiens höga exponering för klimatrisker, särskilt för hydrogeologiska risker, påverkar ekonomin, framför allt små och medelstora företag. Styrningen av klimatanpassningspolitiken är dock fragmenterad mellan flera myndigheter och organ, på både central och lokal nivå, och naturbaserade lösningars potential utnyttjas inte fullt ut. Dessutom kräver markförluster och markförstöring åtgärder för att förbättra markresiliensen i syfte att minska de hydrogeologiska riskerna och effekterna av torka. Vidare håller försäkringsskyddet för klimatrelaterade händelser fortfarande på att utvecklas, och ett obligatoriskt försäkringskrav för företag trädde i kraft i mars 2025 och kommer att vara helt genomfört i slutet av året. Förluster till följd av sådana händelser fortsätter dock att belysa en stor klimatförsäkringsklyfta som nödvändiggör en förstärkning av den befintliga ramen. Italien presterar bättre än EU-genomsnittet när det gäller cirkulär ekonomi. Bristfällig infrastruktur för vattenförvaltning och avfallshantering, särskilt i de södra regionerna, får dock allvarliga miljöeffekter som medför avsevärda kostnader och förlorade intäkter för den italienska ekonomin.

(35) Segmentering av arbetsmarknaden och svag arbetskvalitet är fortfarande stora utmaningar i Italien, med en minskande men alltjämt stor förekomst av atypiska anställningsavtal och visstidsanställningar, särskilt bland kvinnor, unga och migranter. Strukturellt låg ökning av arbetsproduktiviteten begränsar löneökningarna. Under det senaste årtiondet har arbetsproduktiviteten stagnerat, men de nominella lönerna har stigit mindre än inflationen, varför reallönerna har sjunkit. Stärkta kollektivförhandlingar kan bidra till att främja en flexibel och hållbar lönetillväxt som återspeglar företagens produktivitet och lokala förhållanden. Under 2024 var andelen arbetstagare som löper risk att drabbas av fattigdom högre än EU-genomsnittet, både bland heltids- och deltidsanställda. Tillsammans med låga löner bidrar den utbredda användningen av atypiska anställningsformer också till fattigdom bland förvärvsarbetande genom att antalet arbetade timmar minskar. Antalet tillsvidareanställningar ökar i Italien och andelen visstidsanställda minskade visserligen från 15,7 % 2023 till 14,4 % 2024, men var fortfarande bland de högsta i EU, och övergångar från tillfälliga till fasta anställningar ligger långt under EU-genomsnittet. Deltidsanställda och visstidsanställda löper större risk att drabbas av fattigdom än både EU-genomsnittet och Italiens heltidsanställda. Mer än 50 % av deltidsanställningarna och 10 % av visstidsanställningarna var ofrivilliga, vilket återspeglar potentialen att öka inkomsterna genom trygga anställningar och ökad arbetsintensitet. Andelen egenföretagare utan anställda minskade visserligen men är också hög jämfört med EU-genomsnittet. Sammantaget avskräcker låga löner och utbredda atypiska anställningsformer deltagandet på arbetsmarknaden, minskar arbetets attraktionskraft och kvalitet samt driver många unga utexaminerade att emigrera i sökandet efter bättre karriär- och löneutsikter utomlands. Dessutom är kvinnors deltagande på arbetsmarknaden i Italien fortfarande lågt.

Sysselsättningsklyftan mellan kvinnor och män är en av de största i EU, med 19,4 procentenheter, och har inte visat några tecken på förbättring under det senaste årtiondet. I söder uppgår skillnaden till 28 procentenheter. Detta återspeglar också stora brister i tillhandahållandet av omsorgstjänster för barn och äldre, vilket är särskilt viktigt med tanke på den demografiska trenden med en åldrande befolkning. Att ta itu med dessa utmaningar skulle också bidra till att stödja uppåtgående social konvergens, i enlighet med kommissionens andra steg i landsanalysen som bygger på ramen för social konvergens ([20]). Fortsatta insatser krävs för att fortsätta att utöka utbudet av förskoleverksamhet, barnomsorg och långvarig vård och omsorg till överkomliga priser, med utgångspunkt i de investeringar och reformer som genomförts inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens och åtagandet i den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen, med inriktning på regioner med låg täckning för att minska de regionala skillnaderna och göra barnomsorgen mer överkomlig.

(36) De reformer som nyligen antagits inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens har potential att minska utmaningarna i samband med odeklarerat arbete. Problemets omfattning, särskilt inom vissa sektorer, kräver dock ytterligare åtgärder. Om detaljerade uppgifter om odeklarerat arbete tas fram i rätt tid skulle inspektionerna och de

([20]) SWD(2025) 95 – Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF), 2025.

politiska åtgärderna bli mer målinriktade. Med utgångspunkt i de åtgärder som genomförs inom ramen för planen för återhämtning och resiliens måste sektorer som jordbruk och hushållsarbete dessutom riktas in på särskilda insatser, till exempel genom att stärka tillsynsverksamheten och minska incitamenten att förlita sig på olagligt arbete. Slutligen är det viktigt att noga övervaka de åtgärder som nyligen genomförts, särskilt för de hårdast drabbade sektorerna, för att säkerställa deras effektivitet och att de strukturellt tar itu med denna ihållande utmaning.

(37) Ytterligare investeringar i, och strukturreformer av, utbildningssystemen är fortfarande avgörande för att ta itu med produktivitetsstagnationen och kompetensklyftorna. Resultaten av OECD:s Pisaundersökning från 2022 visar en lägre nivå än EU-genomsnittet när det gäller grundläggande färdigheter, där de övergripande resultaten förbättrats i läsning, förblivit stabila i naturvetenskap och försämrats i matematik. Underprestationerna är särskilt tydliga bland mindre gynnade studenter och dem som är inskrivna i yrkesutbildning, vilket förvärrar de sociala ojämlikheterna. För att studenterna ska få tillräcklig grundläggande kompetens krävs riktade åtgärder. Det handlar bland annat om att uppmuntra erfarna lärare att arbeta i mindre gynnade skolor, utöka skolutbildningen till heltid (*tempo pieno*) och bredda räckvidden för initiativ som sommarskolprogrammet ”Piano Estate”. Dessutom kan främjande av innovativa undervisningsmetoder med fokus på ämnen inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM-ämnen) samt förbättrad fortbildning för lärare bidra till att höja kompetensen i grundläggande färdigheter. Landet har den näst lägsta andelen personer med högre utbildning i EU. En modernisering av läroplanerna på eftergymnasial nivå för att integrera relevanta övergripande färdigheter och arbetsorienterad kunskap kan bättre förbereda de utexaminerade på den snabbt föränderliga arbetsmarknaden och därmed förbättra deras anställbarhet.

(38) Även om den totala andelen lediga platser i Italien fortfarande är relativt låg på omkring 2 % står sektorer som byggsektorn, hälso- och sjukvården och IKT inför brist på arbetskraft. Att upprätthålla genomförandet av framgångsrika åtgärder som främjas inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens inom yrkesutbildning, inbegripet högre tekniska institut, samt anpassa läroplanerna till arbetsmarknadens behov, särskilt när det gäller övergripande, gröna och digitala färdigheter, är avgörande för att åtgärda den nuvarande bristen. Dessutom är det viktigt att utöka det arbetsbaserade lärandet, med fokus på korttidsutbildning och mikromeriter med inriktning på sektorer med hög tillväxt och hög efterfrågan, för att minska bristen på arbetskraft på kort sikt.

(39) Deltagandet i vuxenutbildning i Italien är fortfarande bland de lägsta i EU och minskar, vilket hämmar produktivitetstillväxten hos en snabbt åldrande arbetskraft. För att tillgodose kompetensbehoven på medellång till lång sikt och främja utbildningsprogrammens potential att bidra till nationell konkurrenskraft är det viktigt att strukturellt stärka vuxenutbildningssystemet och anpassa utbildningspolitiken till industrins prioriteringar, såsom initiativen *Transizione 4.0* och *Transizione 5.0*, med fokus på att tillhandahålla utbildning för kompetens som efterfrågas av sektorer med hög tillväxt. På grundval av en konsekvensbedömning bör framgångsrika åtgärder inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens, inbegripet det dubbla systemet och anställbarhetsgarantin för arbetstagare (*garanzia di occupabilità dei lavoratori – GOL*) inom ramen för aktiva arbetsmarknadsåtgärder, utvidgas efter 2026 och göras mer förutsägbara för aktörerna på arbetsmarknaden. Regionala kompetensplaner inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens bör anpassas till nationella industristrategier, såsom *Libro Bianco*, för att säkerställa en enhetlig kompetensutveckling som stöder ekonomiska prioriteringar.

(40) Mot bakgrund av de nära inbördes kopplingarna mellan ekonomierna i euroområdet och deras gemensamma bidrag till Ekonomiska och monetära unionens funktion, rekommenderade rådet 2025 att medlemsstaterna i euroområdet vidtar åtgärder, inbegripet genom sina planer för återhämtning och resiliens, för att genomföra 2025 års rekommendation om euroområdets ekonomiska politik. För Italien bidrar rekommendationerna 1, 2, 3, 5 och 6 till genomförandet av den första rekommendationen för euroområdet om konkurrenskraft, medan rekommendationerna 1, 4 och 6 bidrar till genomförandet av den andra rekommendationen för euroområdet om resiliens, och rekommendation 1 bidrar till genomförandet av den tredje rekommendationen för euroområdet om makroekonomisk och finansiell stabilitet i 2025 års rekommendation.

(41) Mot bakgrund av kommissionens fördjupade granskning och slutsatser om förekomsten av obalanser återspeglas rekommendationerna enligt artikel 6 i förordning (EU) nr 1176/2011 i rekommendationerna 1, 3, 5 och 6 nedan. De åtgärder som anges i rekommendation 1 bidrar till att hantera sårbarheter med koppling till den höga offentliga skuldsättningen. De politiska åtgärder som avses i rekommendationerna 1, 3, 5 och 6 bidrar till att åtgärda sårbarheter kopplade till svag produktivitetstillväxt, vilket i förlängningen stöder potentiell BNP-tillväxt och därmed också bidrar till att följa rekommendation 1. Rekommendationerna 1, 3, 5 och 6 bidrar både till att hantera obalanser och till att genomföra rekommendationen om ekonomisk politik för euroområdet i enlighet med skäl 40.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS Italien att 2025 och 2026 vidta följande åtgärder:

1. Stärka de samlade utgifterna och beredskapen på försvars- och säkerhetsområdet samtidigt som skuldhållbarheten säkerställs i linje med Europeiska rådets slutsatser av den 6 mars 2025. Följa de maximala ökningstakter för nettoutgifter som rådet rekommenderade den 21 januari 2025, i syfte att få situationen med ett alltför stort underskott att upphöra. Genomföra ett antal reformer och investeringar som ligger till grund för den förlängda anpassningsperioden enligt rådets rekommendation av den 21 januari 2025. I linje med målen för den finanspolitiska hållbarheten göra skattesystemet mer tillväxtbefrämjande genom att ytterligare bekämpa skatteundandragande, minska skattekilen och återstående skatteutgifter, inbegripet sådana som rör mervärdesskatt och miljöskadliga subventioner, samt uppdatera taxeringsvärdena, med utgångspunkt i åtagandet i den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen och som en del av en bredare översyn av den bostadsrelaterade politiken, samtidigt som rättvisa säkerställs. Öka insatserna för att förbättra de offentliga utgifternas effektivitet och ändamålsenlighet. Mildra effekterna av åldrandet på den potentiella tillväxten och den finanspolitiska hållbarheten, bland annat genom att ytterligare begränsa användningen av system för förtidspensionering och genom att ta itu med demografiska utmaningar, och även locka till sig och behålla arbetskraft av hög kvalitet.

2. Mot bakgrund av de tillämpliga tidsfristerna för att i tid slutföra reformer och investeringar i enlighet med förordning (EU) 2021/241, påskynda genomförandet av planen för återhämtning och resiliens, inbegripet REPowerEU-kapitlet. Påskynda genomförandet av sammanhållningspolitiska program (Eruf, FRO, ESF +) och, när så är lämpligt, bygga vidare på de möjligheter som halvtidsöversynen erbjuder. Optimera användningen av EU-instrument, däribland möjligheter inom InvestEU-programmet och den europeiska plattformen för strategisk teknik, för att förbättra konkurrenskraften.

3. Stödja innovation genom att ytterligare stärka kopplingarna mellan företag och den akademiska världen, innovationsupphandling, riskkapital för företag och möjligheter för talanger. Stärka universitetens roll inom innovation genom att ytterligare öka deras fokus på kommersialisering av forskningsresultat och genom att förbättra forskarnas karriärmöjligheter. Främja tillväxt och aggregering av små och medelstora företag och startupföretag, även mot bakgrund av åtagandena i den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen. Genomföra en industristrategi, bland annat för att minska den territoriella klyftan, genom att rationalisera de nuvarande politiska åtgärderna och ta hänsyn till viktiga infrastrukturprojekt.

4. Ytterligare öka den offentliga förvaltningens effektivitet och kapacitet och ytterligare stärka den administrativa kapaciteten, särskilt på lokal nivå. Ytterligare minska rättssystemets eftersläpning och handläggningstider. Ta itu med återstående konkurrensbegränsningar, bland annat inom lokala offentliga tjänster, företagstjänster och järnvägar.

5. Påskynda elektrifieringen och intensifiera insatserna för utbyggnad av förnybar energi, bland annat genom att minska fragmenteringen av tillståndsregleringen och investera i elnätet. Ta itu med klimatrelaterade risker och minska deras ekonomiska konsekvenser genom mer institutionell samordning, naturbaserade lösningar och klimatförsäkringsskydd. Åtgärda återstående ineffektivitet i vatten- och avfallshanteringen genom att minska infrastrukturbristerna.

6. Främja kvalitet i arbetet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, också för att stödja rimliga löner, och öka deltagandet på arbetsmarknaden, särskilt för underrepresenterade grupper, bland annat genom att ytterligare stärka den aktiva arbetsmarknadspolitiken och förbättra tillgången till barnomsorg och långvarig vård och omsorg av god kvalitet till överkomliga priser, med beaktande av regionala skillnader. Fortsätta insatserna för att bekämpa odeklarerat arbete, särskilt inom de hårdast drabbade sektorerna. Fortsätta att främja eftergymnasial yrkesutbildning och fortbildning på arbetsplatsen inom sektorer med hög efterfrågan för att tillgodose kortsiktiga kompetensbehov, och samtidigt stärka vuxenutbildningen genom att utöka det arbetsplatsbaserade lärandet inom sektorer med hög tillväxt. Förbättra utbildningsresultaten, med fokus på mindre gynnade elever, bland annat genom att stärka de grundläggande färdigheterna.

Utfärdad i Bryssel den 8 juli 2025.

På rådets vägnar

S. LOSE

Ordförande